

**Onderzoek naar de noden van
Brusselse muzikanten, dj's en producers**

Aanbevelingen voor een duurzaam muziekbeleid

Inleiding	3
Deel 1: De diepte-interviews	4
Een blik op de interviewees	4
Bevindingen per thema	4
Algemene bevindingen	7
Deel 2: Enquête	8
Een blik op de respondentengroep	8
Prioriteiten voor artiesten in Brussel	10
Conclusies	16
Deel 3: Stakeholdersdag	17
Hoe creëren we meer speelkansen voor Brussels muzikaal talent?	18
Hoe maken we werk van meer financiële ondersteuning voor artiesten?	19
Hoe creëren we meer plekken voor het organiseren van eigen evenementen?	20
Hoe maken we werk van meer plekken om te kunnen repeteren?	21
Hoe zetten we in op meer promotie van Brussels muzikaal talent?	22
Deel 4: Rollen voor het beleid	23

Inleiding

VI.BE voerde een onderzoek naar de noden van muzikanten, dj's en producers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). Hiervoor werd samengewerkt met Sara Dziri, zelf Brusselse artiest, als procesbegeleider. De resultaten van dit onderzoek dienen te inspireren tot een duurzaam muziekbeleid waar artiesten maar ook het bredere muziklandschap de vruchten van kunnen plukken en waarmee Brussel zich verder kan ontwikkelen als muziekstad. Het onderzoek werd geïnitieerd door VGC en formuleert opportuniteiten voor alle overheden met een bevoegdheid in Brussel.

VI.BE, het steunpunt voor artiesten en de muzieksector, werkt sinds 2018 actief rond lokaal muziekbeleid. Met de Popraden werden de noden van artiesten al in meer dan 60 gemeenten en steden in kaart gebracht om vervolgens samen met deze gemeenten werk te maken van een duurzame ondersteuning voor de lokale muzikscene. Na Antwerpen is Brussel de tweede grootstad waar VI.BE dergelijk onderzoek uitvoert. Gemeenten en steden die inzetten op een muziekbeleid worden sinds 2021 verenigd in het Netwerk Muziekgemeenten, dat halfjaarlijks samenkomt met de steun van VVSG.

De meertaligheid, schaal en unieke samenstelling van Brussel vroeg om een aangepaste methodiek. Er werd gekozen voor een traject bestaande uit 3 fases. De eerste fase van het onderzoek bestond uit twaalf diepte-interviews met diverse sleutelfiguren. Deze gesprekken dienden als een temperatuurmeting, waarmee we eerste signalen wilden ontvangen en diverse scenes, noden, bezorgdheden en opportuniteiten wilden ontdekken. Hiermee legden we de basis voor fase 2 en 3 van het onderzoek: een grootschalige online bevraging van artiesten en een stakeholdersdag waarbij we via een participatieve brainstorm concrete aanbevelingen voor Brussel als gezonde muziekstad wilden uitwerken.

Het rapport bestaat uit vier onderdelen: de drie fases van het onderzoek en afsluitend een blik op de rollen die het beleid kan opnemen, waar nodig in samenwerking met de sector. Op basis van de resultaten van het onderzoek worden in dit rapport (deel 3 en deel 4) concrete aanbevelingen geformuleerd voor een Brussels muziekbeleid.

DEEL 1: DE DIEPTE-INTERVIEWS

Een blik op de interviewees

Doorheen het hele onderzoek werd er gekozen voor een inclusieve aanpak en een optimale representatie van de Brusselse diversiteit, zowel qua sekse, etnische achtergrond, taal, genre als muzikscene. Voor de eerste fase van het onderzoek, de diepte-interviews, werden 5 vrouwen en 7 mannen van verschillende etnische achtergronden betrokken, die ons ieder inzicht bezorgden in diverse muzikale scenes in Brussel. Deze scenes kunnen ook telkens een verscheidenheid aan muziekgenres omvatten.

Bij de selectie van de geïnterviewden lag de focus voornamelijk op individuen met een diepe betrokkenheid in een of meerdere scenes en een brede kijk op zowel het Brusselse muziek- als cultuurlandschap. Alle interviewees hebben (professionele) ervaring in de muziek- en/of cultuursector, en velen van hen zijn of waren ook zelf actief als artiest. Klassieke muziek werd in dit onderzoek niet behandeld aangezien de klassieke muziekwereld volgens heel andere modellen en wetmatigheden gestructureerd is dan bijvoorbeeld de pop, hiphop of elektronische scenes.

Er vonden in totaal 12 diepte-interviews plaats. Een overzicht van de geïnterviewden, in volgorde van het plaatsvinden van de interviews:

- » Rita Jashari (*DJ, 54Kolaktiv, ex-VK Concerts*)
- » Mickaël Bursztejn (*Kiosk Radio, DJ*)
- » Gijs Teerlinck (*Stadskanker, KVS, ex-Recyclart*)
- » Stefaan Kaberuka (*Coördinator Entree, ex-Frontal*)
- » Maaïke Wuyts (*Manager & booker bij Aubergine Artist Management*)
- » Arne Huysmans (*Volta*)
- » Audrey Lebotte (*Artistieke coördinatie Zinnema*)
- » Eric Cyuzuzo (*KUNSTENFESTIVALDESARTS, VK Concerts*)
- » Said Al-Haddad (*BRUZZ*)
- » Morgane Mathieu (*Muziekpublique, muzikante*)
- » Eve Decampo (*Atelier 210, muzikante*)
- » Joris 'Jay MNG' Mpeti (*Club1030, rapper*)

Het onderzoek werd over het algemeen zeer positief ontvangen. Ook ten aanzien van de VGC was de perceptie grotendeels positief, al viel het wel op dat enkele respondenten weinig bekend waren met de ondersteuningsmogelijkheden die de VGC aanbiedt. De interviewees die werkzaam zijn binnen een organisatie die direct door de VGC ondersteund wordt, zoals jeugdhuizen of gemeenschapscentra, hebben doorgaans een meer uitgebreide kennis van de diensten en mogelijkheden die de VGC biedt.

Alle interviewees kenden VI.BE en de betrokkenheid van deze partner wekte veel vertrouwen.

Bevindingen per thema

Bij het peilen naar de noden van artiesten onderscheidde VI.BE de afgelopen jaren vijf terugkerende thema's: speelkansen, repeteren, ondersteuning, netwerk/scene en vorming/educatie. Deze thema's vormen ook de rode draad in dit onderzoek, zowel voor de 12 diepte-interviews als voor de grootschalige online bevraging van artiesten (fase 2). Een zesde thema dat in Brussel werd bevraagd is 'organiseren', aangezien zowel uit de 12 gesprekken als de online enquête naar voren kwam dat veel artiesten ook zelf evenementen organiseren.

Hiernaast lijsten we de belangrijkste signalen op die per thema naar voren kwamen tijdens de 12 diepte-interviews:

Speelkansen

Het belang van (muziek)cafés

(Muziek)cafés spelen een erg belangrijke rol in de doorstroming van beginnende artiesten. Het zijn de 'podia van de eerste kans', zowel voor solo artiesten en bands als voor dj's. Daarnaast vormen cafés ook een laagdrempelige plaats om nieuwe muziek te ontdekken en aan scenevorming te doen. Daarom is het belangrijk om cafés die (willen) inzetten op (live) muziek van incentives of ondersteuning te voorzien zodat dit bottom-up circuit kan blijven bestaan en floreren. Een initiatief zoals MUZIK1030 in Schaarbeek, waarbij cafés financiële steun kunnen krijgen voor het uitbetalen van de gages van artiesten, is een goed voorbeeld van een succesverhaal. Daarnaast kan ook logistieke ondersteuning (bv. de verhuur van geluidsinstallatie) drempelverlagend werken.

De opkomst van brasseries als eventpartner

Nog een opvallend (en erg Brussels) fenomeen is de opkomst van brasseries als belangrijke eventpartner voor zowel live concerten als voor feesten. Denk bijvoorbeeld aan Brussels Beer Project, Ermitage, La Source of iLLeGaaL. Deze plekken krijgen echter vaak te maken met financiële druk en personeelstekorten, vanwege de uitdagingen die gepaard gaan met dit zakelijke model en de kosten die komen kijken bij het organiseren van concerten en evenementen.

Minder kansen voor live muziek

Een andere vaststelling is dat laagdrempelige speelplekken als cafés of jeugdhuizen vandaag vaak sneller voor een dj dan een live-artiest of band kiezen. Een dj heeft minder technische omkadering nodig, vereist een lager artistiek budget en kan langer muziek voorzien. Er kan nagedacht worden over incentives voor (private) speelplekken om in te zetten op live muziek.

Repeteren

Groot gebrek aan repetitieruimte

Er is een prangend gebrek aan repetitieruimtes, zowel voor solo artiesten en bands als voor dj's. Dit probleem omvat volgens de interviewees zowel het gebrek aan kennis van het bestaande aanbod, als de beschikbaarheid en de betaalbaarheid ervan. Aanbieders zoals Volta zijn van een onschatbare waarde voor het landschap, maar zij werken enkel met semi-pro artiesten (via selectie) en zijn overbevraagd, waardoor het huren van losse tijdsblokken om te repeteren hier voor de meeste artiesten niet mogelijk is. Er is nood aan ruimtes die toegankelijk zijn voor alle leeftijden en niveaus, en aangepast aan de diverse noden. Zo hebben een klassieke rockband, een rapper, een dj of een producer andere noden wanneer het aankomt op repetitieruimtes.

Niet iedere ruimte is voor iedereen toegankelijk

De interviewees geven aan dat veel bestaande repetitie- en/of creatieplekken een eigen identiteit en muzikale focus hebben, waardoor heel wat artiesten geen toegang krijgen tot deze ruimtes. Soms is de ruimte dus wel voorhanden, maar is de toegang niet voor iedereen gegarandeerd. Dit valt zeker te rechtvaardigen, maar er wordt gevraagd naar meer ruimtes waar artiesten van alle slag en zonder preselectie een aangepaste en betaalbare ruimte kunnen huren.

Ondersteuning

In dit onderzoek wordt ondersteuning onderverdeeld in vier vormen: informatieve, promotionele, materiële en financiële ondersteuning.

Ondersteun het creatieproces

Voor de interviewees die zich sterk richten op artistieke ontwikkeling en (semi-)professionele artiesten, benadrukken de noodzaak van meer aandacht voor het creatieproces van de artiest. Binnen de theaterwereld of beeldende kunsten worden kunstenaars bijvoorbeeld financieel ondersteund tijdens hun creatieproces, terwijl artiesten in de muziekindustrie vrijwel volledig zelf moeten instaan voor de financiering van hun creatieve proces.

Ook de omkadering heeft nood aan ondersteuning

Artiesten ondersteunen is een vak apart en vereist een specifieke blik en netwerk, en dus mag ook de rol van een booker of manager hierbij niet onderschat worden. Daarom is er niet alleen vraag naar zakelijke en administratieve ondersteuning voor artiesten, maar ook voor bookers en managers. Dit kan bijvoorbeeld door een erkende opleiding artist management te organiseren, of door incentives te geven aan professionals zodat zij meer risico durven of kunnen nemen.

Vorming

Dj'en steeg in populariteit

Muzikale vakgebieden die een meer verregaande opleiding vergen, zoals een instrument bespelen en muziekproductie, werden volgens de interviewees minder populair. Het dj'en is aanzienlijk in populariteit gestegen, deels door de groei van elektronische muziek als scene, maar ook vanwege de toegankelijkheid in vergelijking met andere muzikale vakgebieden.

Nood aan zakelijke vorming

De vraag naar vorming over de zakelijke en promotionele kant van muziek is sterk aanwezig. Er is nood aan begeleiding van artiesten op vlak van administratie, omgaan met techniek en techniekers, fair practices (eerlijke fees etc), podiumpresentatie en promotie. Tegenwoordig komt er voor de artiesten meer bij kijken dan alleen muziek maken en optreden. Daarom is er een sterke behoefte aan dergelijke ondersteuning.

Organiseren

Vraag naar duurzame locaties

De tijdelijkheid van gebouwen wordt als problematisch ervaren, niet alleen door de bestaansonzekerheid, maar ook door de intensieve inzet van energie en middelen tijdens transitieperiodes. Allée du Kaai, Magasin 4 en Volta zijn voorbeelden van organisaties die een mooi parcours hebben afgelegd en een belangrijke impact hebben op de muzikscene, maar die door de tijdelijkheid van hun locatie zich dienen te verplaatsen en zo ook inboeten aan slagkracht. Dat laatste voornamelijk doordat gedurende de (vaak aanslepende) transitieperiodes de energie richting het zoeken van een nieuwe locatie gaat, in plaats van de eigenlijke (artistieke) werking.

Nood aan intieme presentatieplekken

Bijna alle geïnterviewden benadrukken het gebrek aan kleine locaties, met een capaciteit van 100 tot 300 personen, voor live-optredens en feesten. Dit is vooral van belang voor startende artiesten en collectieven, maar ook om ruimte te bieden voor experiment aan meer ervaren artiesten. Er werd herhaaldelijk gepleit voor de oprichting van een toegankelijke ruimte waar organisatoren mogen experimenteren of artiesten hun muziek kunnen presenteren zonder zware financiële lasten of de invloed van programmatoren die de line-up bepalen. In-huis programmatoren kunnen bepaalde genres uitsluiten of bepaalde artiesten onvoldoende aandacht geven, zonder dat noodzakelijk te willen of te beseffen. Het hoofddoel van deze locatie zou zijn om een laagdrempelige maar kwalitatieve infrastructuur te bieden waar beginnende (ook meer niche) artiesten zich kunnen presenteren en waar collectieven kunnen experimenteren, indien nodig financieel en/of materieel ondersteund.

Nood aan een centraal informatiepunt

Jonge en startende organisatoren ervaren moeilijkheden bij het begrijpen en toepassen van gemeentelijke en gewestelijke regelgeving, geluidsnormen en andere administratieve en zakelijke aspecten. Er wordt gewezen op de oprichting van een centraal, meertalig informatiepunt en een database met beschikbare gebouwen voor organisatoren, om van hieruit aanvragen in te dienen voor tijdelijk gebruik, zowel eenmalig als voor langere periodes.

Brussel als muziekstad

Alle interviewees schuiven Brussel naar voren als dé muziekstad, en dit om verschillende redenen:

- » Brussel is de enige stad in België waar muziek zó zichtbaar aanwezig is in de stad.
- » De stedelijke diversiteit: de aanwezigheid van zoveel verschillende invloeden en nationaliteiten.
- » De aanwezigheid van veel verschillende niches en scenes, soms individueel actief maar vaak in verbinding met elkaar.
- » Het grootstedelijke karakter met een rijke underground muzikscene.

Wel wordt er een gebrek aan visibiliteit voor de underground door gevestigde media ervaren. Deze media geven volgens hun te veel aandacht aan de grotere genres en artiesten, dit ondanks het feit dat heel wat media de opdracht hebben hun lokale muzikscene te belichten.

Tot slot ervaren de interviewees dat het tijdelijk gebruik van panden als muzieklocatie een duurzame uitbouw van de werking verhindert, onzekerheid met zich meebrengt én gedeeltelijk ook de werking overschaduw, omdat de initiatiefnemers op zoek dienen te gaan naar een nieuwe geschikte locatie in plaats van zich te richten op de verderzetting en verdere uitbouw van de werking. Soms verdwijnen projecten (naar de achtergrond of uit een buurt) zoals bv. Volta of Allée du Kaai omwille van dit tijdelijk gebruik, terwijl de nood aan dergelijke projecten er zeer hoog blijft. Ondersteuning bij overgangperiodes van tijdelijke bezetting is gewenst.

Algemene bevindingen

Over thema's en genres heen, zijn dit de voornaamste bevindingen die uit de 12 verkennende interviews zijn voortgekomen:

- » **Nood aan een langetermijnvisie voor muziek in Brussel:** Meerdere interviewees benadrukten het belang van het ontwikkelen van een langetermijnvisie voor de muziekcultuur in Brussel. Deze visie moet leiden tot een duurzaam en bloeiend muzikaal ecosysteem, waarin zowel artiesten, organisatoren als overige actoren in het muzieklandschap kunnen schitteren.
- » **Nood aan een duurzaam beleid rond infrastructuur voor presentatie:** De grootste vraag die naar voren kwam betrof de behoefte aan een duurzaam beleid met betrekking tot infrastructuur voor muziekpresentatie. Concertzalen, nachtclubs, tijdelijke ruimtes, experimentele podia, jeugdhuizen, (muziek)cafés ... Allen spelen ze een belangrijke rol in het muzieklandschap en horen ze erkend en bestendig te worden.
- » **Nood aan uitbreiding aanbod aan repetitie- en creatieruimtes:** De interviewees legden sterk de nadruk op het vergroten van het aanbod aan ruimtes. Dit is essentieel om artiesten in staat te stellen te experimenteren en hun creatieve werk te ontwikkelen. Hierbij worden er best laagdrempelige prijzen gehanteerd, maar er wordt gewezen op het belang van toegankelijkheid, bereikbaarheid ... Aanvullend, en best in een eerste fase, is er nood aan het in kaart brengen van het huidige aanbod en een duidelijke communicatie hierover.
- » **Nood aan financiële en/of technische ondersteuning voor (muziek)cafés en andere kleine presentatieplekken:** Kleine presentatieplekken, zoals (muziek)cafés, brasseries of tijdelijk ingevulde leegstand worden als cruciaal beschouwd voor het bevorderen van lokale muzikale diversiteit en vormen belangrijke plekken waar artiesten laagdrempelig kunnen spelen en ervaring opdoen. Meerdere respondenten pleiten voor meer ondersteuning om deze plekken te koesteren en te laten groeien.
- » **Nood aan vlottere toegang tot zakelijke ondersteuning en subsidielijnen:** Het vergemakkelijken van de toegang tot zakelijke ondersteuning en subsidies werd als noodzakelijk gezien om de financiële stabiliteit van artiesten en collectieven te waarborgen en om de creatie van nieuw artistiek werk te stimuleren. Kleine bedragen om bijvoorbeeld een release te bekostigen kunnen al voldoende zijn voor een startende artiest.

Het is belangrijk op te merken dat de prioriteiten van de interviewees variëren, afhankelijk van hun professionele achtergrond en (genre)focus. Vooral de interviewees die zich bezighouden met inhoudelijk artistiek werk (hiermee wordt bedoeld: creatie van muziek, stage presence, lyrics schrijven, arrangementen maken ...) benadrukken de behoefte aan financiële ondersteuning voor hun creatieproces.

Deze eerste fase van het onderzoek toont aan dat er een gebalanceerde benadering nodig is om aan de uiteenlopende behoeften van artiesten en scenes in Brussel te voldoen. Een langetermijnvisie, duurzame infrastructuur, ondersteuning voor repetitieruimtes, kleine presentatieplekken en zakelijke ondersteuning vormen volgens de interviewees de pijlers voor een bloeiende muziekscene in de stad. De gesprekken met diverse interviewees bevorderden onze inclusieve aanpak en stelde ons in staat om de muzikale diversiteit zo genuanceerd en volledig mogelijk te benaderen doorheen het vervolg van dit onderzoek.

Deel 2: Enquête

In dit deel van het rapport bundelen en bespreken we de resultaten van de tweede fase van het onderzoek; de grootschalige kwantitatieve bevraging van artiesten via een online enquête. In totaal lieten bijna 400 artiesten, 387 om exact te zijn, hun stem horen. We peilden naar hun ervaringen en noden als Brusselse artiest, aan de hand van 6 thema's: speelmogelijkheden, repeteren, organiseren, vorming/educatie, ondersteuning en netwerk/scene.

De enquête werd gedurende drie weken via diverse kanalen verspreid, met als doel een zo groot en divers mogelijke respondentengroep te bereiken. Artiesten, van amateur tot professioneel en over muziekgenres, talen en achtergronden heen, konden de enquête invullen. De 12 interviews uit de eerste fase van het onderzoek speelden als 'ambassadeurs' van het onderzoek ook een essentiële rol in het verspreiden en promoten van de online bevraging binnen diverse scenes.

De enquête werd verspreid via:

- » 2 directe mailings naar 538 Brusselse gebruikers van het VI.BE platform
- » de sociale media (onder meer via sponsored posts) en nieuwsbrief van VI.BE
- » de 12 'ambassadeurs' van fase 1 van het onderzoek
- » de kanalen van de Brusselse gemeenschapscentra, de jeugddienst van VGC, Jeugd en Muziek, JES ...
- » Brusselse culturele huizen waaronder Beursschouwburg, Volta en Recyclart

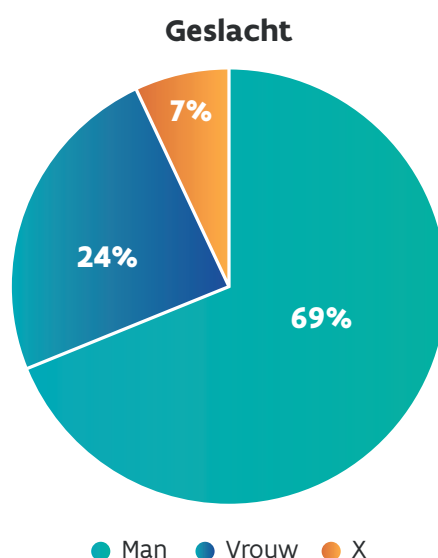
Het is moeilijk in te schatten wat de responsgraad van de enquête precies is omdat we niet beschikken over exacte cijfers van het aantal actieve artiesten (muzikanten, dj's en producers) in het Hoofdstedelijk Gewest, maar we bereikten naar onze ervaring wel een voldoende grote poule om tendensen te ontdekken en terugkerende noden bloot te leggen. Daarboven bereikten we ongeveer evenveel Franstalige als Nederlandstalige respondenten. Rekening houdend met het feit dat de bevraging een Nederlandstalig initiatief is dat vooral in Nederlandstalige netwerken verspreid werd, wijst dit op een mooi resultaat.

Hieronder bespreken we de resultaten van de online bevraging naar noden en behoeften van artiesten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

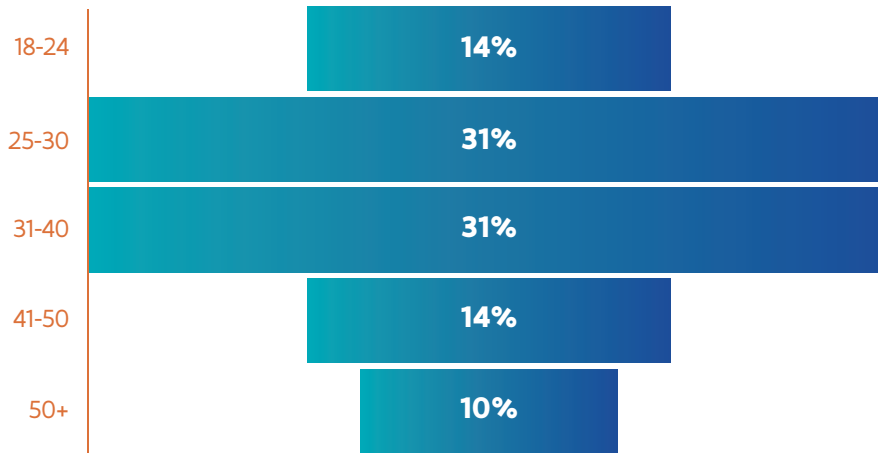
Een blik op de respondentengroep

We zijn erin geslaagd om artiesten uit alle Brusselse gemeenten te bereiken, met Brussel-stad en Schaarbeek als koplopers. De respondentengroep is ook mooi verdeeld over de twee taalgemeenschappen, met 46% Nederlandstaligen en 42% Franstaligen.

Verder bereikten we voornamelijk mannelijke artiesten, al zien we wel een meer gelijke verdeling dan in voorgaande Popraden in Vlaamse steden. Hoewel we geen -18 jarigen bereikten, kunnen we 45% van de respondenten wel als 'jongeren' (-31 jaar) beschouwen.

Leeftijd

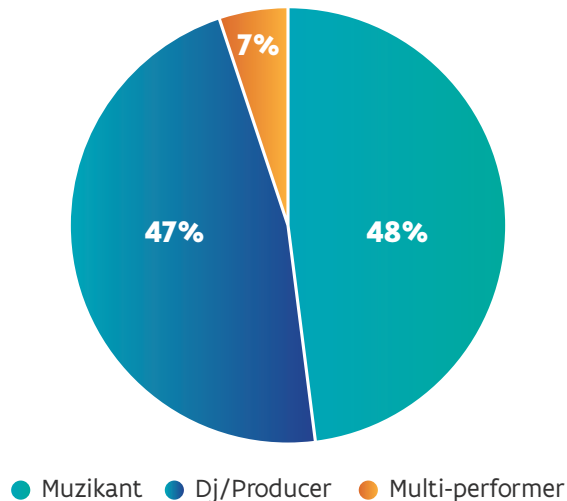

Als we kijken naar het type artiesten, bereikten we ongeveer evenveel muzikanten als dj's en producers. Onder muzikanten rekenen we zangers, rappers, gitaristen, pianisten, drummers, saxofonisten ... kortom iedereen die via stem of instrument muziek maakt, solo of in groep.

Het meest beoefende muziekgenre is elektronische muziek (van house en techno, tot drum & bass of afrobeats), dat door bijna 46% van alle bevroagden wordt aangeduid als een van hun beoefende genres. Andere genres die hoog scoren zijn: Experimental (19%), Rock/Alternative (17%), Pop (17%), Jazz/Fusion (16%), Ambient (15%), Hiphop/Rap (13%) en Wereldwijd (12%).

Van alle bevroagden is 5% multi-performer. Denk hierbij bijvoorbeeld aan slam poets of artiesten die interdisciplinair te werk gaan.

Soort artiest

Wat vooral opvalt is dat Brusselse artiesten erg ambitieus zijn. Dit leren we uit twee vragen. Slechts 10% van de respondenten beoefent muziek als een hobby. 48% koestert ambities met hun muziek en 40% beoefent muziek op een professionele manier. Dat muziek enkel voor een kleine minderheid een vrijblijvende hobby is, valt ook af te leiden uit het aantal dagen per week dat de groep muziek beoefent: bijna de helft doet dit meer dan 4 dagen per week. Meer dan 75% van alle bevroagden is minstens 3 dagen per week actief bezig met muziek.

Dit bevestigt meteen het draagvlak voor de ambitie van VGC om nog meer in te zetten op talentontwikkeling. In onze hoofdstad, die beschikt over enorme troeven als melting pot van muzikale invloeden en talent, kunnen we dus zeker samen beginnen schrijven aan een verhaal van doorstroming, creatie van kansen en talentontwikkeling.

Tot slot gingen we ook na waar de respondenten het grootste deel van hun inkomen uithalen. Voor 44% van de respondenten komen hun inkomsten uit een betaalde job die niets met hun artistieke activiteiten te maken heeft. 22% leeft wél voornamelijk van artistieke inkomsten via hun muziek (optredens, releases, studio-opnames, componeren ...). Aangevuld door 14,5% die voornamelijk leven van niet-artistieke activiteiten binnen de muziek (lesgeven, management, techniek, instrumentenbouw ...). Als we enkel naar professionele artiesten kijken ligt dit percentage beduidend hoger. 46% van de professionele artiesten haalt het inkomen voornamelijk uit muziek.

Prioriteiten voor artiesten in Brussel

“Wat zou jou als artiest in Brussel het meest vooruit helpen?”. Met deze stelling eindigden we de enquête. De respondenten konden kiezen tussen 14 antwoordopties, die we vooropstelden als mogelijke actielijnen binnen een Brussels muziekbeleidsplan. Uit de antwoorden werden vijf absolute prioriteiten afgeleid, aangegeven door de Brusselse artiesten zelf:

1. Meer speelkansen voor Brussels muzikaal talent
2. Meer financiële ondersteuning voor artiesten
3. Meer plekken voor het organiseren van eigen evenementen (concerten, feesten ...)
4. Meer plekken om ongestoord en zonder te storen te kunnen repeteren
5. Meer promotie van Brussels muzikaal talent

Naast de vijf top prioriteiten luidt onder andere ook nog de vraag naar ‘een aanspreekpunt in Brussel waar je als artiest met je vragen terecht kunt’, ‘betere communicatie over beschikbare repetitieruimtes in Brussel’ en ‘meer administratieve steun (legaal uitbetalen, auteursrechten ...)’.

Hierbij is het ook interessant om te kijken welke klemtonen gelegd worden per ervaringsniveau. Voor artiesten die puur als hobby muziek beoefenen en voor zij die ambitieus zijn, zijn de absolute prioriteiten ‘meer speelkansen’ en ‘meer plekken voor het organiseren van eigen evenementen’. Bij professionele artiesten is de eerste prioriteit ‘meer financiële ondersteuning’, en pas dan ‘meer speelkansen’ en ‘meer plekken om te organiseren’. Gezien een groot deel van de bereikte respondenten professioneel actief is, verklaart dit waarom financiële ondersteuning op de tweede plaats staat in de rangschikking. Als we kijken naar het type artiest (muzikant, dj of producer) zien we geen grote verschillen binnen de prioriteiten.

Hieronder worden de 5 prioriteiten voor Brusselse artiesten verder in detail besproken.

1 – Meer speelkansen voor Brussels muzikaal talent

De grote meerderheid van de respondenten heeft het afgelopen jaar opgetreden, wat ons leert dat we bijna uitsluitend actieve artiesten hebben bereikt. Slechts 10% trad het voorbije jaar geen enkele keer op.

Bijna de helft van de respondenten kwam het voorbije jaar niet aan meer dan 10 optredens. Dit is een laag cijfer in vergelijking met de ambitie die er bij de artiesten leeft. Daartegenover staat wel dat bijna 21% van de respondenten de afgelopen 12 maanden meer dan 25 keer op het podium stond. Dit zijn wel bijna enkel professionele artiesten.

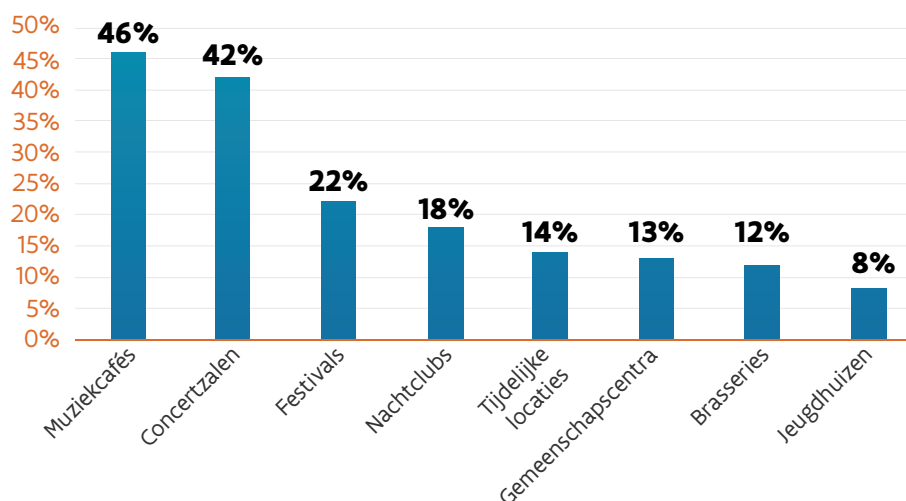
Als we nagaan waar de optredens plaatsvonden valt het op dat bijna de helft (!) van alle optredens plaatsvonden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (45,5%). Hoewel meer dan 40% van de artiesten professioneel werkt en een (inter)nationaal bereik heeft, blijkt Brussel bij voorsprong de belangrijkste ‘markt’. Brussel-stad (77%) is de gemeente waar veruit de meeste artiesten het afgelopen jaar speelden, gevolgd door Schaarbeek (16%), Anderlecht (13,5%) en Elsene (13%). Ook Vlaanderen blijkt voor de hele respondentengroep een belangrijke regio om te spelen (23%). Nog opvallend: bijna 70% van alle respondenten speelde al eens in het buitenland.

Er werd ook gepeild naar het type podium waar artiesten het meest optreden. Hierbij konden ze maximaal drie opties selecteren. Erg opvallend is dat muziekcafés voor de helft (46%) van de speelkansen van artiesten zorgen. Dit geldt zowel voor muzikanten als voor dj’s. Hun belang kan dus niet onderschat worden. Na muziekcafés volgen concertzalen (42%), festivals (22%) en nachtclubs (18%). Daarna zien we een zowat gelijke verdeling over tijdelijke locaties en leegstand (14%), gemeenschapscentra (13%) en brasseries (12%). Helemaal onderaan staan de Brusselse jeugdhuizen (8%), en zo’n 12% geeft zelfs het gebruik van andere soort ruimtes aan die niet mee in de opsomming staan. Dat jeugdhuizen zo laag scoren kan deels verklaard worden door het feit dat slechts 14,5% van de respondenten -24 jaar zijn en de doelgroep dus minder vertegenwoordigd is in de respondentengroep.

Daarnaast leent ook niet ieder jeugdhuis zich tot live muziek vanwege bv. isolatie, akoestiek of de afwezigheid van het nodige technische materiaal.

88% van de respondenten vindt dat muziekcafés moeten aangemoedigd worden om (Brusselse) artiesten speelkansen te bieden, bijvoorbeeld via een financiële impuls zoals dit al bestaat in Schaarbeek. Een belangrijk inzicht hierbij is dat zo'n 70% van alle optredens plaatsvindt op niet-gesubsidieerde locaties, waartoe ook deze muziekcafés behoren. Impulsen geven aan deze locaties (en hen daarvoor in kaart brengen) kan leiden tot meer speelkansen voor lokaal talent.

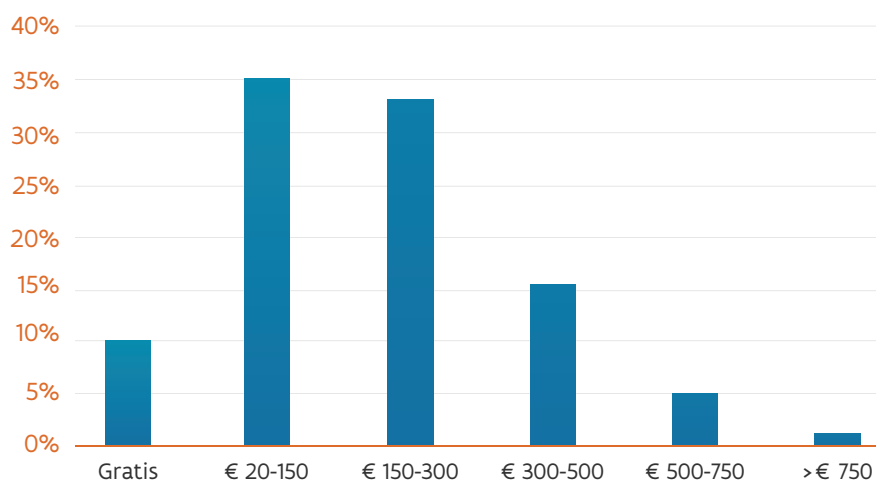
De voorbije 12 maanden vonden de optredens plaats in ....

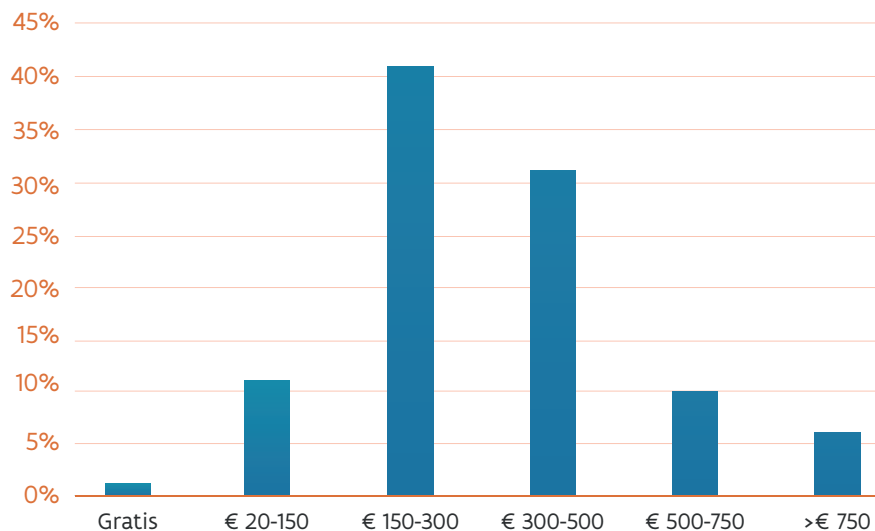
Als we artiesten vragen naar hun gemiddelde fee en hun verhoopte fee per optreden, zien we dat de respondenten hun fees over het algemeen te laag vinden. 35% van de artiesten ontvangt een bedrag tussen de € 20 en € 150 per optreden. Dit bedrag wordt berekend per artiest. Een band met vier leden zou dus tussen de € 80 en € 600 verdienen. 10% van de respondenten speelt gratis. Wanneer we vragen naar de verhoopte fee per artiest, plaatsen ze hun fee gemiddeld één prijscategorie hoger. Er is hier amper verschil tussen muzikanten en dj's. Respondenten actief binnen hiphop en jazz waren over het algemeen iets meer tevreden over hun fee.

Bij professionele artiesten is de vraag naar een hogere fee sterker aanwezig (ca. 50%). Als gekeken wordt naar welke stijging zij verwachten, dan is dit vaak één categorie hoger, behalve wanneer de fee niet meer dan € 150 bedraagt. In dat laatste geval vragen de artiesten een verhoging van twee categorieën. Bij ambitieuze artiesten zien we een gelijkaardige houding, bij artiesten die muziek puur als hobby beoefenen is de vraag naar een hogere fee het kleinst.

Wat was je gemiddelde fee per optreden?

Welke fee vind je een correcte gemiddelde fee voor jouw optreden?

De gemiddelde fee schuift één categorie op wanneer we vragen naar de beoogde fee. Niemand verkiest om gratis te spelen, al doet 10% van de artiesten dit wel.

Enkele aanvullende reacties van artiesten:

- » “Meer speelkansen voor Brusselse artiesten”
- » “Meer speelkansen. Er zijn bijna geen kleine venues meer. Cafés tellen daar niet bij.”
- » “*Que la ville (...) organise plus de concerts gratuits accessibles à tous dans les lieux/espaces publics, sur les places, dans les parcs. Avec des installations pro et équipe sérieuse.*”

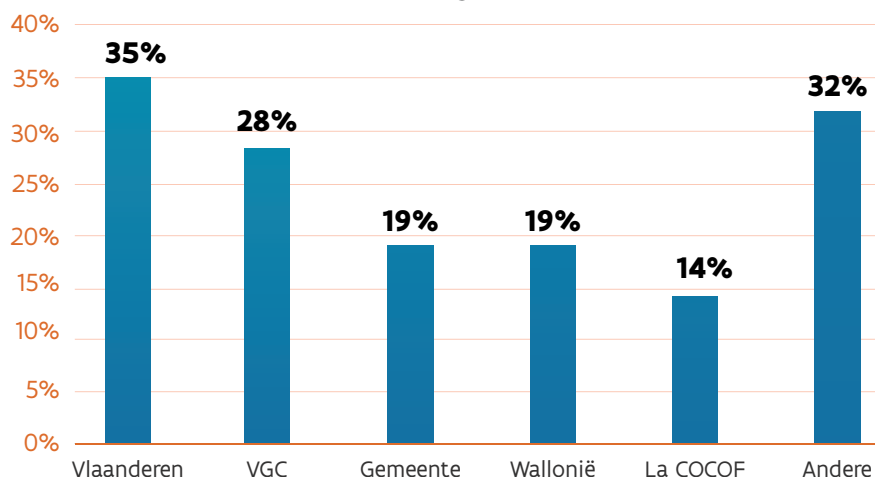
2 – Meer financiële ondersteuning voor artiesten

De tweede prioriteit voor Brusselse artiesten is meer financiële ondersteuning. De verdere inzichten over dit aandachtspunt komen vooral voort uit de stakeholdersdag en niet zozeer uit de online bevraging. Wat we wel uit de enquête leerden, is dat maar liefst 60% van de bevroegden nog nooit ondersteuning heeft ontvangen, in welke vorm dan ook: informatief, promotioneel, materieel, financieel of terbeschikkingstelling van infrastructuur. 18% van deze respondenten wist niet dat dit kon en vroeg dus ook nog nooit ondersteuning aan.

De voornaamste ondersteuners zijn de Vlaamse Overheid (35%), de VGC (28%) en de gemeenten (19%). De progressiemarge zit hier vooral op de toegankelijkheid van de bestaande subsidies voor Brusselse initiatiefnemers, en op overige vormen van ondersteuning (materieel, informatief ...).

De respondenten die al op ondersteuning konden rekenen (40%) ontvingen voornamelijk financiële steun (80%) en steun in de vorm van terbeschikkingstelling van infrastructuur (54%).

Van wie ontvang je reeds steun?

Enkele aanvullende reacties van artiesten:

- » *“Je rêve que comme à Schaerbeek, toutes les communes financent les concerts dans les cafés, afin que la culture puisse être partagée au plus grand nombre, sans être payé 50 euros pour jouer 2h, venir 1h avant, partir 1h après, le tout en amenant des instruments à plusieurs milliers d’euros, à nos frais.”* Deze reactie verwijst naar MUZIK1030 in Schaerbeek. De bedoeling van deze actie is dat de financiële ondersteuning vanuit de gemeente via de cafés doorstroomt richting de artiesten.
- » *“Meer venues die beter betalen met steun van de overheid.”*
- » *“Een laagdrempelige projectsubsidie voor onder de € 1000. Ik zou bijvoorbeeld graag steun krijgen voor het masteren van een release, dat kost me maximaal € 500. Als ik daar ook maar de helft van aan steun zou kunnen ontvangen zou dat enorm schelen. Popradar in Den Haag levert dat soort steun. Bel ze op, spreek met ze af. Dit soort kleine steun kan een wereld van verschil maken voor beginnende artiesten met een niet-geprivilegieerde achtergrond.”* Toevoeging vanuit VI.BE: voor opnames, mixing of mastering bestaan er geen laagdrempelige beurzen bij Sabam For Culture of op Vlaams niveau. Binnen het Kunstendecreet kan het wel via projectsubsidies, maar dit is al redelijk ‘high level’.
- » *“The Brussels musical scene needs more public support in order to exist outside the private sector. Artists need to be financially supported as well as collectives and non-profit venues. Artists are hardly surviving since they are not paid AT ALL for their music.”*

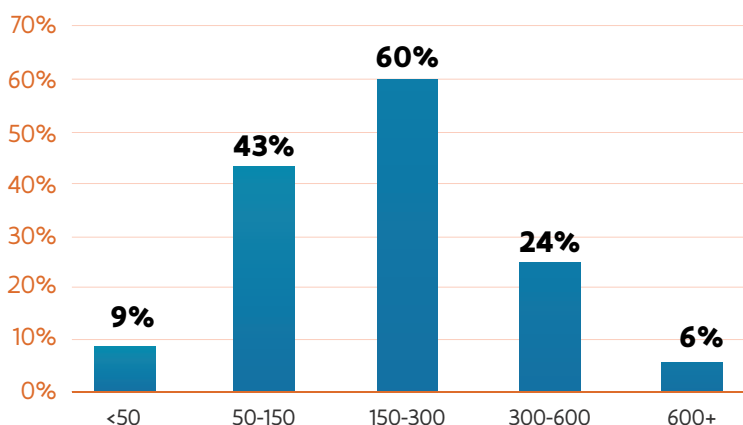
3 – Meer plekken voor het organiseren van eigen evenementen (concerten, feesten ...)

Een opvallende observatie is dat maar liefst de helft van alle artiesten zelf evenementen organiseert. Er is weinig verschil tussen muzikanten en dj’s, hoewel de noden op vlak van capaciteit en het karakter van de locaties wel verschillen. Over het algemeen heerst er dus een grote DIY-mentaliteit, en blijven Brusselse artiesten niet bij de pakken zitten. 66% van hen geeft echter aan dat er niet voldoende plek is in Brussel om een eigen evenement te organiseren.

Daarnaast zijn er verschillende drempels, zoals de druk om een bepaald financieel model te respecteren waarbij locaties uit de kosten dienen te geraken door genoeg bezoekers aan te trekken en een bepaalde minimum omzet aan de bar te draaien. Dit is voor kleine of startende organisatoren niet altijd mogelijk, waardoor deze makkelijker uit het reguliere circuit van locaties (grotere concertzalen, clubs ...) worden uitgesloten, uit vrees van de podia voor een verlieslatende avond. Dit geldt zowel voor gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde presentatieplekken.

De vraag naar een locatie met een capaciteit van om en bij de 150 à 200 personen is groot. Zo vindt de ruime meerderheid van de organiserende respondenten dat een capaciteit van 50 à 150 of van 150 à 300 ideaal zou zijn voor hun evenementen. Kleine zalen vormen de perfecte experimenteerruimte, doordat de druk van grootschalige ticketverkoop of publieksbereik hier wegvalt.

Welke capaciteit zou ideaal zijn voor jouw evenement?

Enkele aanvullende reacties van artiesten:

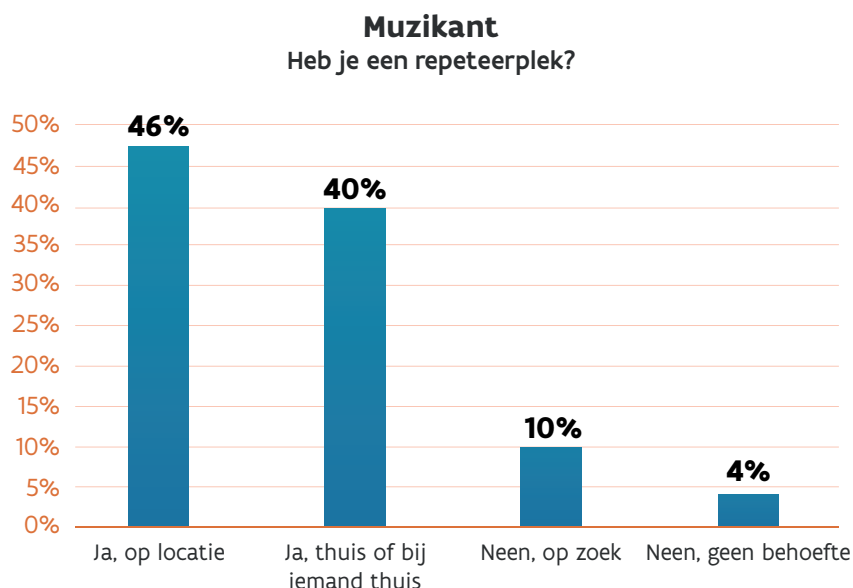
- » “Meer kleinschalige zalen (100 à 200-tal mensen) waar regelmatig concerten en feestjes georganiseerd kunnen worden door lokale artiesten en collectieven.”
- » “Brussel heeft nood aan meer 200-300 capaciteit clubs voor alternatieve muziekgenres.”
- » “*Promouvoir les concerts à taille humaine 50-400. Arrêter les festivals pour artistes de variétés aux affiches identiques aux autres villes et/ou festivals.*”
- » “Een initiatief zoals Splendor in Amsterdam: muzikanten die een ruimte zelf beheren, delen, om te repeteren, te tonen, try outen, concerner. Een dynamische plek, ruimte voor artistieke ontmoetingen tussen muzikanten en met een lokaal publiek.”
- » “Brussel heeft veel leegstaande panden, vaak op voldoende afstand van bewoners die last zouden kunnen hebben van nachtlawaai.” Er zijn organisaties die hier commercieel gebruik van maken, zoals Pali Pali met L’Imprimerie, maar over het algemeen is dit een aspect dat niet voldoende gebruikt wordt om het Brusselse nachtleven te verrijken. Gebruik kunnen maken van leegstaande gebouwen voor tijdelijke clubs, concertzalen, repetitiekoten, expo zalen is iets dat vandaag vooral het kennen van de juiste personen vereist, wat het voor beginnende organisaties moeilijk maakt. Een duidelijk beleid, met bijvoorbeeld een database van mogelijke gebouwen waar culturele activiteiten georganiseerd kunnen worden om leegstand tegen te gaan, zou een grote stap vooruit zijn voor het Brusselse muzikale leven. In dezelfde lijn zou het goed zijn als opkomende concepten, organisaties beter gesteund zouden worden in het vinden van locaties.”

4 – Meer plekken om ongestoord en zonder te storen te kunnen repeteren

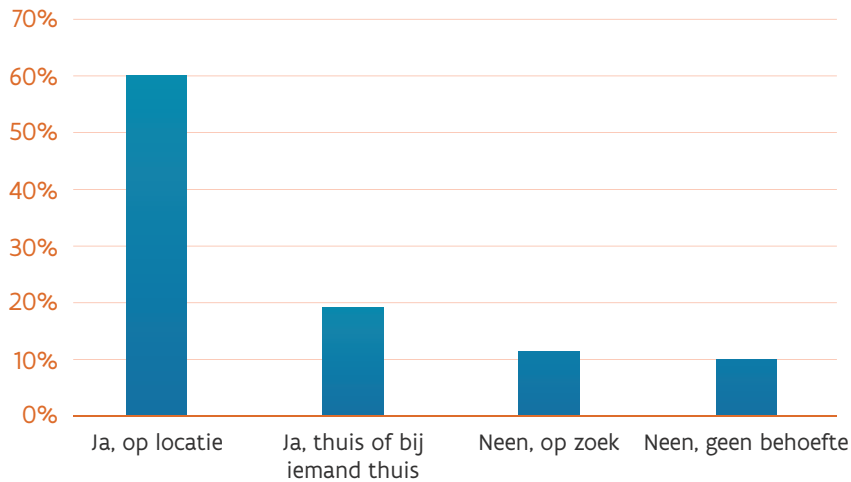
Uit dit onderzoek blijkt er een tekort aan repetitieruimtes in Brussel. Een grote meerderheid van de respondenten (62%) vindt dat er onvoldoende ruimtes zijn, terwijl slechts 8% vindt dat Brussel wél over voldoende infrastructuur beschikt om te repeteren.

41% van alle bevroagden is op zoek naar een (andere) ruimte om te repeteren, ongeacht of ze al een ruimte hebben of niet. In absolute cijfers zijn dit 158 van de 387 bevroagden. Ook dit wijst op een gebrek aan ruimte die betaalbaar is en/of beantwoordt aan de vereisten van artiesten. Thuis repeteren is namelijk zelden de ideale optie waarbij een slechte isolatie, zowel naar binnen (geluidskwaliteit) als naar buiten (geluidshinder) de meest voorkomende drempel is.

Ook opvallend is dat veel meer muzikanten dan dj’s de weg vinden richting een repetitieruimte (huur). 46% van de muzikanten repeteert betalend op locatie terwijl dit onder dj’s maar 10% is. Dit kan verschillende verklaringen hebben, zoals het feit dat het huidige aanbod aan repetitiekoten en het bijhorende materiaal voornamelijk is afgestemd op muzikanten en niet op dj’s, maar evengoed doordat dj’s minder ruimte nodig hebben, ze meer controle hebben over hun volume en dus makkelijker thuis kunnen repeteren, in tegenstelling tot bijvoorbeeld bands met drums. Wat ook opvalt is dat de beschikbare repetitiekoten in Brussel voornamelijk door muzikanten worden bezet, terwijl de vraag procentueel even groot is voor zowel muzikanten als dj’s.

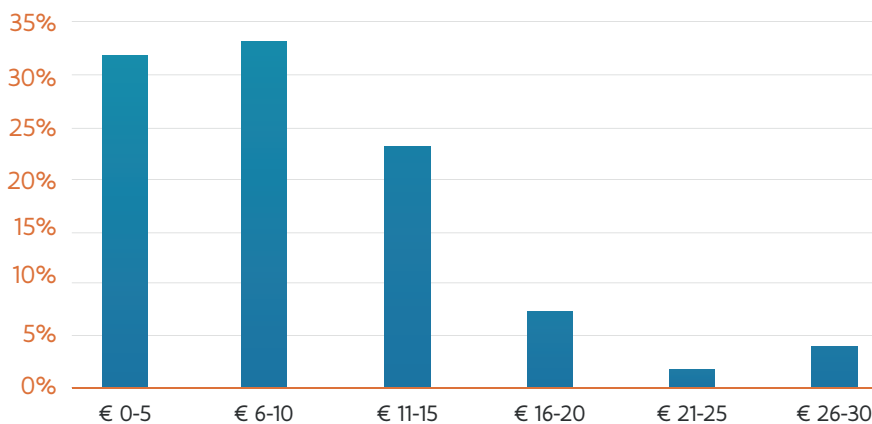

Dj/Producer Heb je een repetiteerplek?

Als respondenten worden gevraagd op welke locatie ze repeteren, wordt Volta het meest genoemd, gevolgd door Plug The Jack in Sint-Lambrechts-Woluwe. Verder merken we dat de locaties zo uiteenlopend zijn dat dit doet vermoeden dat artiesten allicht in hun eigen netwerk op zoek gaan naar oplossingen.

Hoeveel wil je maximaal per uur betalen voor een ideale repetitieruimte?

Betaalbaarheid is de hoogste nood wanneer het aankomt op repetitieruimtes (58%), gevolgd door ruimtes die voor een langere periode gehuurd kunnen worden of makkelijk (online) gereserveerd kunnen worden. Wel zien we verschillen tussen de noden van muzikanten en dj's. Muzikanten hechten belang aan op voorhand kunnen reserveren, bereikbaarheid en langdurig huren, waarbij je een vaste blok (bv. iedere woensdagnamiddag) voor langere tijd kan reserveren. Dj's willen ook voor lange duur een ruimte kunnen bezetten, maar zijn daarnaast eerder op zoek naar een overzicht van beschikbare ruimtes (wat kan wijzen op een bescheiden aanbod voor dj's) of vragen om financiële ondersteuning om hun eigen ruimte te bouwen of in te richten.

Daarnaast blijkt uit de enquête een lichte voorkeur voor repetitieruimtes voorzien van bergruimte, zodat het eigen materiaal gestockeerd kan worden. Het alternatief, repetitieruimtes met backline, waarbij ruimtes bijvoorbeeld voorzien zijn van een drumstel en gitaarversterkers (zodat artiesten zelf minder materiaal moeten meenemen of aankopen) scoort iets lager.

Enkele aanvullende reacties van artiesten:

- » "Bouw repetitiekoten en geef lokaal talent een kans."
- » "Investir dans des mini studio de musique."

5 – Meer promotie van Brussels muzikaal talent

De promotie van lokaal talent is naar voren gekomen als vijfde belangrijkste prioriteit voor artiesten. Hoe kunnen we in Brussel exposure helpen creëren voor het aanwezige talent en mee communiceren over successen?

Dit onderwerp wordt niet rechtstreeks verder getoetst in de enquête, maar we denken bij VI.BE bijvoorbeeld aan aandacht voor lokale artiesten via diverse communicatiekanalen, een playlist, een cultuur- of muziekprijs, een vaste rubriek in Bruzz, evenementen of een label ter promotie van lokaal talent ... Er is veel mogelijk. 38% van de respondenten die al ondersteuning ontvingen, konden rekenen op promotionele steun, al is het niet duidelijk waaruit deze steun bestond. De artiesten vragen naast meer promotionele ondersteuning ook om meer vormingsmogelijkheden op vlak van promotie.

Tot slot vinden respondenten dat er meer verbondenheid moet zijn tussen de taalgemeenschappen. Die verbondenheid leeft wel al tussen artiesten onderling, waar taal veel minder een barrière vormt, maar volgt volgens hen niet op institutioneel vlak.

Enkele aanvullende reacties van artiesten:

- » *“The way the industry functions makes us feel like competitors and it doesn't have to be that way. Also artists should be promoted in the press, on social media, and not just the big mainstream stars. In Belgium but also outside Belgium.”*
- » *“... des quotas d'artistes belges à la télévision, à la radio, dans les magasins, dans le métro, une presse écrite gratuite bilingue (il n'y a plus d'articles en français dans le Bruzz) ...”*

Brussel als muziekstad

3,1 op 5. Dat is de gemiddelde score die muzikanten, dj's en producers geven aan Brussel als muziekvriendelijke stad. Hiermee scoort Brussel beter dan het Vlaamse gemiddelde (2,8 op 5) al is er zeker nog ruimte voor verbetering. Als we vragen of het culturele leven in Brussel er de voorbije vijf jaar op vooruit of achteruit ging, krijgen we een zeer genuanceerd beeld. 35% ziet Brussel stappen vooruit zetten, terwijl 30% vindt dat het culturele leven achteruit is gegaan. Voor 34% van de respondenten is dit de afgelopen vijf jaar stabiel gebleven. In de Vlaamse centrumsteden is het antwoord op deze laatste vraag positiever. Daar zag 40,6% van de bevroegden het culturele leven vooruit gaan.

Brussel mag absoluut beschouwd worden als een aantrekkelijke stad voor artiesten, wat op zich niet hoeft te verrassen gezien de schaal. Anderzijds is er wel nog een duidelijke progressiemarge en rekenen artiesten er ook op dat er stappen vooruit worden gezet.

Conclusies

Om af te sluiten worden hier nog eens de belangrijkste bevindingen van de enquête gebundeld:

- » Zowel muzikanten als dj's vragen om meer en betere repetitieruimtes. Hoewel muzikanten momenteel iets beter bedeed lijken te zijn dan dj's, is ook bij deze laatste groep de vraag groot. De belangrijkste wensen zijn de betaalbaarheid van de plekken, maar ook de mogelijkheid om voor langere periode te huren, makkelijk online te kunnen reserveren en de kwaliteit (isolatie en grootte) zijn van belang.
- » Er is vraag naar meer speelkansen voor artiesten van alle niveaus. 61% van de bevroegden vindt dat er niet voldoende (toegankelijke) podia zijn in Brussel. De speelkansen moeten daarnaast ook eerlijk vergoed worden en hoeven niet noodzakelijk voor een groot publiek plaats te vinden. 80% van de respondenten vindt dat muziekcafés meer ondersteund moeten worden.
- » Met betrekking tot ondersteuning, klinkt de vraag naar financiële steun het luidst, gevolgd door de nood aan terbeschikkingstelling van infrastructuur en promotionele steun. Bij professionele artiesten is de nood aan meer financiële ondersteuning het grootst. Aangezien maar 40% van de bevroegden ooit financiering heeft gehad (waarvan 28% door de VGC en 35% vanuit Vlaanderen) kan een betere communicatie over de huidige subsidielijnen en waar nodig een uitbreiding ervan, een deel van de oplossing zijn.
- » Er is nood aan een laagdrempelige locatie voor het zelf organiseren van evenementen op kleinere schaal (capaciteit 100 à 300) met een vrije en diverse programmatie. Liefst dus een plek waar artiesten en collectieven zelf de line-up kunnen bepalen. Deze locatie zou ook relatief vrij van de reguliere marktwerking moeten zijn en dus geen (business)model hebben waarbij organisatoren verplicht zijn om hogere inkomtprijzen te hanteren of riskeren om snel verlieslatend te zijn bij een lage opkomst.

Deel 3: Stakeholdersdag

Op maandag 30 oktober 2023 vond de stakeholdersdag plaats in de Ancienne Belgique met 26 deelnemers. De groep was samengesteld uit onder meer de interviewees van de eerste fase van het onderzoek, aangevuld met overige Brusselse sleutelfiguren en enkele medewerkers van VI.BE en VGC. De opzet van deze dag was samen met de stakeholders de resultaten van de online bevraging en meer specifiek de vijf grootste prioriteiten volgens Brusselse artiesten onder de loep te nemen en samen tot aanbevelingen te komen voor een Brussels muziekbeleid.

De deelnemers: Alan Özdemir (VI.BE), An Buts (MUZIK1030, Schaarbeek), Arne Huysmans (Volta), Art Philippeth (VI.BE), Astrid De Sterck (AB), Bregt Geukens (GC De Kriekelaar, Dynamo), Didier Goossens (VI.BE), Eric Cyuzuzo (VK), Gijs Teerlinck (Stadskanker), Gilke Vanuystel (Beursschouwburg), Hilde Peeters (Kabinet Persoons), Hylke Gryseels (MUZIK1030, Schaarbeek), Jade Corbey (Pilar), Jan Heirman (drum leerkracht Academie Anderlecht), Jay MNG (rapper, Club1030), Laure Robenek (VGC), Liesbet Meyns (VGC), Lucas Vandervelde (Listen Festival), Maïsha Amany (AB), Michaël Goris (VGC), Michaël Kashiyama (Jeunes Boss), Morgane Mathieu (ex-Muziekpublique, zangeres), Patrick Lenaers (Jeugd & Muziek), Stefaan Kaberuka (Entree), Steven Van Belle (Fuse), Stijn Lemaire (VI.BE).

De namiddag startte met een presentatie van de onderzoeksresultaten door procesbegeleider Sara Dziri en Korneel Boon van VI.BE. Hierna volgde een inspirerende presentatie door An Buts over **MUZIK1030**, de overkoepelende naam voor het Schaarbeekse muziekbeleid, waaronder ook MUZIK1030 BAR valt. Dit is een financiële impuls voor Schaarbeekse cafés die Brussels muzikaal talent programmeren. Schaarbeek legt al sinds 2021 een traject af richting een betere ondersteuning voor de lokale artiest en kan op die manier ook een bron van inspiratie vormen voor Brusselse overheden en meer specifiek ook voor andere Brusselse gemeenten.

Vervolgens werd er eerst plenair en nadien verdeeld over vijf tafels input verzameld over de vijf absolute prioriteiten volgens Brusselse artiesten.

1. Meer speelkansen voor Brussels muzikaal talent
2. Meer financiële ondersteuning voor artiesten
3. Meer plekken voor het organiseren van eigen evenementen (concerten, feesten ...)
4. Meer plekken om ongestoord en zonder te storen te kunnen repeteren
5. Meer promotie van Brussels muzikaal talent

De deelnemers gaven input door hun ideeën op post-its te schrijven en lieten deze achter per thematafel. Na deze eerste inputronde, met ideeën verzameld per thema, werden de deelnemers verdeeld over de thematafels. Daar gingen ze in gesprek en verdiepten de ideeën verder uit. Van daaruit werden per thema aanbevelingen geformuleerd naar het beleid. Aan elke tafel zat een facilitator van VI.BE die de input van de gesprekken noteerde.

Tot slot werden de nieuwe inzichten en mogelijke oplossingen plenair voorgesteld en besproken. De uitkomst wordt hieronder weergegeven.

1. Hoe creëren we meer speelkansen voor Brussels muzikaal talent?

- » **Zet prioritair in op mapping, breng alle laagdrempelige podia en podiumkansen in kaart.** Zorg ervoor dat artiesten deze plekken kunnen terugvinden en ook omgekeerd, dat podia hun artiesten vinden.
- » **Creëer laagdrempelige locaties voor optredens.** Ondersteun, faciliteer of bestendig kleine locaties met een capaciteit van 150 tot 300 personen voor het organiseren van live-optredens en fuiven. Deze ruimtes moeten toegankelijk zijn voor artiesten en organisatoren zonder zware financiële lasten of strenge preselectiecriteria. Het doel moet zijn om beginnende en experimenterende artiesten de mogelijkheid te bieden om op te treden of zelf te organiseren op basis van een helder en laagdrempelig (business)model.
- » **Ondersteun muziekcafés en brasseries.** Brusselse muziekcafés en brasseries vormen cruciale speelplekken voor lokaal talent. Vaak zijn zij de podia van de eerste kans. Deze plekken ondersteunen of stimuleren om lokaal talent te programmeren helpt de basislaag van het muzieklandschap gezond te houden. Dit kan bv. door financiële impulsen te geven en/of ook voor hun een technische uitleendienst aan te bieden. Het Schaarbeekse MUZIK1030 bar waarbij cafés een financiële impuls krijgen voor het boeken van Brusselse artiesten, is een mooi voorbeeld van hoe dergelijke impuls succesvol kan georganiseerd worden.
- » **Ondersteun financieel niet-winstgevende evenementen.** Op die manier creëer je ruimte voor experiment, bijvoorbeeld om in te zetten op opkomende artiesten die zelf nog niet voldoende volk op de been kunnen brengen. Die ondersteuning kan verschillende vormen aannemen zoals een subsidie, ondersteuning om faire gages te betalen (cfr. MUZIK1030) en 'cheques' voor organisatoren die opkomend Brussels talent een podium bieden.
- » **Lanceer een caféconcertencircuit.** Het initiatief daarvoor moet vooral vanuit de horeca zelf komen, maar gebeurt best met de nodige steun van de (lokale) overheid.
- » **Faciliteer samenwerking tussen culturele huizen.** Moedig culturele huizen aan om meer ruimte en ondersteuning te bieden aan lokale artiesten en collectieven. Dit kan gebeuren door het faciliteren van ontmoetingen tussen culturele huizen onderling, maar evengoed met artiesten en collectieven, om concrete samenwerkingen te verkennen. Dit alles start bij dialoog tussen de diverse Brusselse muziekactoren. De VGC kan hierin een belangrijke rol spelen als facilitator, netwerkversterker, aanjager, bruggenbouwer.
- » **Zet in op talentontwikkeling en netwerking.** Naast het bieden van podiumkansen is het belangrijk om talentontwikkeling en netwerking te ondersteunen. Organiseer, ondersteun en verduurzaam netwerken, workshops en residentieprogramma's, om zo artiesten te helpen groeien en connecties te leggen binnen de muzieksector.
- » **Maak de reflex naar lokaal talent bij eigen evenementen.** 'Als de berg niet naar Mozes komt, komt Mozes wel naar de berg'. Je hoeft niet altijd muziekevents te organiseren om artiesten speelkansen te bieden. Doorheen het jaar vinden er tal van evenementen plaats (loopwedstrijden, spaghettivonden, prijsuitreikingen, rommelmarkten, Autoloze Zondag ...) georganiseerd of ondersteund door de overheid. Ga na of deze activiteiten een streepje muziek kunnen gebruiken en geef zo kansen aan lokale artiesten. Ook de druk om als artiest zelf een groot publiek op de been te brengen valt zo weg.
- » **Bouw en erken scenes en vrijhavens.** Er klinkt een luide roep naar plekken waar experiment mogelijk is, waar gefaald kan worden, waar andere succescriteria gelden dan bv. opbrengsten uit ticket- of drankverkoop. De stakeholders erkennen dat er scenes bestaan die opereren in minder zichtbare delen van de sector en moedigen aan hen ook te betrekken, aan te spreken en uit te nodigen. Op zich lijken de termen 'vrijhavens' en 'erkennen' haaks op elkaar te staan, maar dat hoeft niet noodzakelijk zo te zijn. 'Erkennen' staat hier niet per se gelijk aan 'subsidiëren' of onder de vleugels van het beleid nemen, maar eerder 'luisteren naar' en 'betrekken in de gesprekken'.
- » **Verhoog de vergoedingen voor artiesten (fair pay).** Informeer je, waak mee over het fair pay principe en sensibiliseer Brusselse podia en organisatoren hierover. Muziek is geen gratis product en verdient een eerlijke verloning. Projecten als MUZIK1030 in Schaarbeek zijn een goed voorbeeld van sensibilisering en van theorie omzetten in de praktijk. Een eerlijke vergoeding voor artiesten draagt bij tot een duurzamer muzieklandschap en meer motivatie om in de muzieksector te blijven werken.
- » **Laat het lokale en gewestelijke niveau samenwerken.** Het is belangrijk om samenwerking tussen de 19 gemeenten en het Gewest te bevorderen. Lokale initiatieven zijn van groot belang, zoals bijvoorbeeld in Schaarbeek (MUZIK1030) en Jette (MUZIK1090). De budgetten en daarmee ook de reikwijdte van de acties van de afzonderlijke gemeenten zijn steeds beperkt. Een gecoördineerde aanpak op gewestelijk niveau mag niet ontbreken. Uitwisseling van ervaringen en kennis, en afstemming van acties kan de positieve impact op het Brusselse muzieklandschap alleen maar vergroten. Een intervisie tussen de lokale cultuurdiensten en/of gemeenschapscentra kan een vertrekpunt zijn.

2. Hoe maken we werk van meer financiële ondersteuning voor artiesten?

- » **Creëer een laagdrempelig infopunt voor Brusselse ondersteuningsmogelijkheden.** Creëer een centraal infopunt of online toolbox waar artiesten en organisatoren terecht kunnen voor informatie over de verschillende ondersteuningsmogelijkheden vanuit Vlaanderen, de VGC, COCOF, gemeenten en andere instanties. Artiesten en organisatoren vinden vandaag moeilijk de weg in het complexe landschap van subsidies en kansen in Brussel. Zorg voor een meertalige en toegankelijke communicatie.
- » **Maak kleine projectsubsidies toegankelijk en kenbaar voor muzikanten.** Zo biedt bv. de VGC een kleine projectsubsidie À Fonds voor Brusselse jongeren van 12 t.e.m. 26 jaar met al dan niet muzikale ambities. Daarnaast biedt VGC ook de eenmalige Kunsten debuutsubsidie, voor de beginnende professionele kunstenaar die recent is gestart, afgestudeerd of zijn/haar artistieke carrière steeds heeft uitgesteld. Communiceer via diverse laagdrempelige kanalen (social media, brugfiguren ...) over het bestaan van dergelijke laagdrempelige kleine projectsubsidies en overweeg het opzetten van 'schrijfsessies' waarbij (eerste) indieners begeleiding kunnen krijgen bij het opstellen van hun aanvraag. Door te zorgen dat subsidies laagdrempelig, vindbaar en gemakkelijk aan te vragen zijn zorg je ervoor dat ook minder ondernemende artiesten, meer experimentele werkingen of initiatieven vanuit nieuwe doelgroepen de nodige ondersteuning weten te vinden en durven aanvragen.
- » **Breid de doelgroep van À Fonds uit.** Overweeg om de leeftijdsgroep die in aanmerking komt voor À Fonds te verhogen van 26 naar 30 jaar zodat meer artiesten, collectieven en organisatoren van deze laagdrempelige ondersteuning kunnen genieten. Er is ook de Kunsten debuutsubsidie van VGC, al dient deze enkel voor de startende kunstenaar die ermee een professionele carrière beoogt.
- » **Verken ondersteuningsmogelijkheden voor (jonge) managers en bookers.** Naast heel wat opkomend muzikaal talent zijn er in Brussel ook tal van jonge managers, bookers, labels, etc. Vaak zijn zij ook sleutelfiguren binnen hun scene. Breng hen in kaart, ga de dialoog aan en ontdek welke ondersteuningsprogramma's er wenselijk zijn voor deze doelgroep, of zelfs ook voor ervaren artiesten die jong talent begeleiden en ontwikkelen. Zij vormen een essentiële spil in het muzikale ecosysteem.
- » **Indexeer subsidies.** Dit kan bijdragen aan een eerlijke betaling van artiesten en hun financiële stabiliteit verbeteren.
- » **Maak een analyse van welke artiesten en scenes vandaag gebruikmaken van de bestaande subsidiekanalen.** Het is van cruciaal belang om artiesten van alle achtergronden en genres te ondersteunen en kansen te bieden om hun artistieke werk te ontwikkelen en te presenteren. Als blijkt dat bepaalde scenes vandaag uit de boot vallen, kan hier onder andere via brugfiguren actief op ingezet worden. Door proactief samen te werken met het Brusselse muzieklandschap, kan de financiële ondersteuning voor Brusselse artiesten meer toegankelijk zijn en op maat van de Brusselse artiesten en daarmee bijdragen aan een sterkere en meer diverse muziekscene.
- » **Stimuleer samenwerking over verschillende niveaus heen.** Ontwikkel hiervoor bijvoorbeeld een subsidielijn of integreer dit gegeven in de bestaande subsidielijnen. Uitwisseling tussen niveaus of scenes komt het ecosysteem altijd ten goede: grotere organisaties werken bv. samen met kleinere, professionele met amateur- of semi-professionele spelers, gesubsidieerde met niet-gesubsidieerde ...
- » **Zet bij subsidiëring de artiest centraal en subsidieer in functie van een parcours of loopbaan.** De stakeholders vragen om extra aandacht voor het subsidiëren van doorgroeiemogelijkheden voor artiesten. Bekijk daarom wie welke rol kan opnemen in het ecosysteem en hoe deze actoren hiertoe (bv. via financiële impulsen) kunnen worden gestimuleerd. Zo zouden bv. cafés een rol kunnen spelen bij de eerste podiumkans, collectieven kunnen inzetten op vormingen en de concertzalen of gemeenschapscentra werk kunnen maken van residenties en Brusselse artiesten in de (voor)programmatie.

3. Hoe creëren we meer plekken voor het organiseren van eigen evenementen?

- » **Creëer meer toegankelijke locaties voor evenementen.** Onderzoek de mogelijkheid om meer ruimtes (tijdelijk) beschikbaar te maken voor concerten en feesten. Dit kan de drempel verlagen voor startende en experimenterende organisatoren.
- » **Zet in op een centraal, meertalig informatiepunt.** Hier kunnen jonge en startende organisatoren terecht voor begeleiding bij gemeentelijke regels, geluidsbeperkingen en andere administratieve en zakelijke aspecten.
- » **Ondersteun de DIY-mentaliteit.** Erken en ondersteun de sterke doe-het-zelf (DIY) mentaliteit in Brussel, waarbij veel artiesten zelf evenementen organiseren. Moedig deze praktijk aan door middel van subsidies, workshops en begeleiding. Creëer laagdrempelige voorwaarden om te organiseren en ondersteun waar nodig voor het garanderen van de veiligheid op evenementen. Zorg voor een contactpersoon die organisatoren kan informeren tot zelfs assisteren. Werk eventueel aan een database van vrijwilligers voor muziekevents en -werkingen. Ook sociale veiligheid is erg belangrijk, denk aan het ondersteunen van social safety teams die tussen security en publiek werken voor het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag.
- » **Faciliteer samenwerking en netwerking.** Stimuleer samenwerking en netwerkmomenten tussen verschillende muziekorganisatoren en -locaties. Dit kan helpen bij het vinden van geschikte ruimtes en het delen van middelen en expertise. Overweeg het opzetten en toegankelijk maken van een database van mogelijke gebouwen en locaties (mapping) die kunnen worden gebruikt voor culturele activiteiten.
- » **Maak ruimte voor kleinschalige evenementen.** Onderzoek de vraag naar locaties met een capaciteit van 150 tot 300 personen en stimuleer de oprichting van meer kleinschalige en makkelijk bereikbare zalen waar muziekorganisatoren op regelmatige basis concerten en feesten kunnen organiseren, zonder een dwingend businessmodel waarbij een activiteit winst moet maken.
- » **Laat gevestigde huizen ruimte maken.** Moedig bestaande concertzalen en clubs aan om maandelijks een dag vrij te houden voor externe curatie en evenementen van lokale artiesten.
- » **Faciliteer openbaar vervoer naar relevante locaties.** Overweeg late-night transport opties om de veiligheid van alle bezoekers te garanderen, vooral naar plaatsen die niet centraal gelegen zijn.
- » **Ondersteun de isolatie van podia en plekken.** Bied subsidies aan voor geluidsisolatie van podia en andere speelplekken. Stimuleer daarnaast ook meer verdraagzaamheid bij burens, bijvoorbeeld door regelmatig overleg te faciliteren en hen te sensibiliseren over de rol van muziek in de stad. Dit kan helpen om evenementen op een gezonde en harmonieuze manier te laten plaatsvinden.
- » **Benoem een verantwoordelijke muziekbeleid.** Wijs een specifieke persoon of afdeling aan om de coördinatie en uitvoering van deze beleidsaanbevelingen op zich te nemen. Deze persoon kan fungeren als een brugfiguur tussen het beleid, het muzikale middenveld en andere belanghebbenden in het muzieklandschap.
- » **Werk met curatoren.** Geef macht af, geef eigenaarschap, omkader nieuwe groepen. Het traditionele gatekeeperschap moet worden geherdefinieerd. De programmatoren van een gevestigde muziekwerking hebben vaak niet de vinger aan de pols van wat er leeft in andere culturen. Brugfiguren uit die doelgroepen aan het stuur zetten en op de achtergrond mee ondersteunen waar mogelijk/nodig is, is een sleutel naar een meer inclusieve werking.
- » **Verbeter de toegang tot uitleendiensten.** Zorg ervoor dat ook muziekcafés, niet-verenigde artiesten en organisatoren toegang hebben tot de technische uitleendiensten van de lokale overheid. Het verlagen van drempels voor het gebruik van deze diensten kan helpen bij de organisatie van evenementen en optredens.
- » **Maak van tijdelijke bezettingen en investeringen een duurzaam verhaal.** Het beheer van tijdelijke locaties brengt vaak grote financiële lasten met zich mee, wat ze minder aantrekkelijk maakt voor uitbaters, noch voor investeringen, vanwege hun tijdelijke aard. Het is daarom belangrijk om te focussen op een modulair concept en materiaal. Dit maakt niet alleen efficiënt gebruik van middelen mogelijk, maar ook een vlotte overdracht naar een nieuwe leegstaande locatie mogelijk.

4. Hoe maken we werk van meer plekken om ongestoord en zonder te storen te kunnen repeteren?

- » **Inventariseer bestaande ruimtes.** Maak werk van een gedetailleerde inventarisatie van de bestaande repetitieruimtes in Brussel. Hiervoor kan onder meer beroep gedaan worden op de tool 'repetitieruimtes' van VI.BE. Deze mapping zal ook helpen om lacunes in het aanbod te identificeren en gerichte maatregelen te nemen. De noden van bands, dj's, rappers ... met betrekking tot repetitieruimte verschillen namelijk. In een tweede fase kan het overzicht openbaar gemaakt worden zodat artiesten makkelijk de weg vinden naar hun ideale ruimte.
- » **Beschouw tijdelijke invulling als een deel van de oplossing.** Tijdelijke invulling van leegstand, zeker voor versterkte muziek, is absoluut geen sinecure. Dit is vaker interessant voor ateliers, maar moeilijker voor muziek, gezien de dure investeringen om geluidsoverlast in te perken. Desondanks kan dit wel interessant zijn voor artiesten die controle hebben over hun volume. Denk bijvoorbeeld aan producers of singer-songwriters. Ook voor rappers, waar de voornaamste nood een vocal booth is voor stemopnames, kunnen zulke ruimtes interessant zijn. Faciliteer hierbij overleg tussen artiesten en eigenaars/projectontwikkelaars.
- » **Onderzoek de mogelijkheid van modulaire infrastructuur.** Ondersteun, stimuleer en/of begeleid bij het investeren in modulaire infrastructuur. Door tijdelijke locaties in te kleden met modulaire infrastructuur (bv. repetitieboxen), kunnen de investeringen achteraf efficiënter overgedragen worden naar nieuwe leegstaande plekken.
- » **Ondersteun de bouw en isolatie van eigen ruimtes.** Uit de enquête bleek al dat er volgens 62% van de respondenten een tekort is aan kwaliteitsvolle repetitieruimtes. De overgrote meerderheid repeteert thuis, maar uit ander onderzoek weten we dat de omstandigheden daar niet optimaal zijn, zeker niet naar geluidsisolatie toe in drukbevolkte stadscentra. Bied financiële ondersteuning aan artiesten (maar even goed lokale verenigingen of zelfs bedrijven) die hun eigen repetitieruimte willen bouwen of isoleren, zoals bijvoorbeeld al gebeurt in Gent met de subsidie voor het inrichten van repetitieruimtes. Moedig artiesten hierbij zeker aan om hun ruimte te delen met andere artiesten en bands. Zo gebeurt dit ook in Gent, waarbij één van de voorwaarden is dat de ruimte gedurende minstens 5 jaar ter beschikking moet staan van minimaal 3 muziekgroepen.
- » **Stimuleer samenwerking met scholen en muziekacademies.** Moedig scholen en muziekacademies aan om na te denken over alternatief gebruik van hun infrastructuur. In sommige muziekacademies wordt er al gerepeteerd door externe muziekgroepen. Indien deze mogelijkheid bestaat, laat scholen dan zelf over dit aanbod communiceren. Vaak blijft deze toegang enkel voorbehouden voor artiesten die zelf hun 'stoute schoenen aantrekken' en de scholen hiernaar informeren.
- » **Zet in op residenties en PA-repetities.** Cultuurhuizen, gemeenschapscentra of concertzalen beschikken niet altijd over de infrastructuur om repetitieruimtes aan te bieden, maar kunnen soms wel ondersteunen via residenties en PA-repetities. Stimuleer hen om dit (meer) te doen waar dit mogelijk is. Volta en AB werken samen sinds kort in functie van residenties. In enkele gemeenschapscentra lopen trajecten waar jongeren met o.a. muzikale ambities zich laten ondersteunen door een professionele kunstenaar. Maak het aanbod van residenties, van begeleide trajecten en de mogelijkheid tot PA-repetities zo breed mogelijk kenbaar, zodat dit aanbod niet enkel wordt voorbehouden aan jonge, ondernemende of goed geconnecteerde artiesten.

5. Hoe zetten we in op meer promotie van Brussels muzikaal talent?

- » **Maak Brusselse artiesten zichtbaar.** Creëer visibiliteit, bv. via een label (cfr. MUZIK1030), een vaste rubriek in Bruzz, een maandelijks wisselende stadscomponist, een jaarlijkse cultuurprijs of een Brusselse playlist.
- » **Werk met beeldvormingscampagnes om het divers muzieklandschap zichtbaar te maken.** Representatie is erg belangrijk in het aantrekken van nieuwe doelgroepen. Zet in op campagnes die het rijk muzikaal leven in Brussel in de verf zetten en die inzoomen op diverse genres, live concerten én nachtleven, vrouwelijke artiesten en sleutelfiguren, POC, LGBTQI+ evenementen, etc. Dergelijke campagnes kunnen een verschil maken.
- » **Voorzie mogelijkheden ter promotie van artiesten.** Stimuleer Brusselse culturele huizen om meer in te zetten op de promotie van lokaal talent. Zij kunnen waar mogelijk (technische) ondersteuning bieden of hun infrastructuur openstellen voor het opnemen van live sessies of voor het opnemen van een eerste demo, beide essentieel om een artiest te promoten bij programmatoren.
- » **Laat artiesten elkaar zichtbaar maken.** ‘Bekendere namen’ kunnen bijvoorbeeld opkomend of minder mainstream talent presenteren. Doordat gevestigd talent opkomend talent onder de vleugels neemt kan er ook uitwisseling ontstaan tussen verschillende muziekstijlen.
- » **Werk toe naar Brussel Europese Culturele Hoofdstad 2030.** Molenbeek for Brussels 2030 is een strategisch interessant en haalbaar momentum om naar een muziekbeleid op gewestelijk niveau toe te werken. Ga voor een duurzaam verhaal, waarbij het muziekbeleid in een eerste fase op gemeentelijk niveau bottom-up kan groeien, om vervolgens te groeien naar een bovenlokaal verhaal, waarbij de verschillende gemeentelijke initiatieven elkaar versterken. Op die manier kunnen er bovenlokale initiatieven groeien tot soms ook op gewestelijk niveau, in samenwerking met de Brusselse gemeenten, zoals een Brusselse Label Night Fever, een Brussels stadsfestival of tijdens de Autoloze Zondag.
- » **Ondersteun onafhankelijke muziekpromotie.** Artiesten en collectieven moeten de vrijheid hebben om hun muzikale visie te uiten zonder te worden onderworpen aan commerciële belangen. Dit is van belang om de geloofwaardigheid en authenticiteit van de lokale muziekscene te behouden. Ondersteun daarom initiatieven zoals bijvoorbeeld kleine, onafhankelijke podia en eventueel ook onafhankelijke muzieklabels, om zo de onafhankelijkheid van de lokale muziekscene bevorderen.
- » **Promoot de kracht van de underground.** City marketing is van cruciaal belang om Brussel als een aantrekkelijke bestemming voor liefhebbers van live muziek en nightlife te positioneren. Hierbij mag er niet enkel aandacht gaan naar de grootschalige, commerciële evenementen. De kracht van Brussel schuilt in de underground en in het meer rauwe en experimentele karakter van de stad. Brussel oefent niet voor niets een internationale aantrekkingskracht uit op artiesten, kunstenaars en collectieven. Ondersteun daarom en/of word partner in marketingcampagnes en evenementen die de muzikale aantrekkingskracht van Brussel benadrukken. De VGC kan bijvoorbeeld samenwerken met Visit.Brussels en andere lokale belanghebbenden met het oog op city marketing-inspanningen.
- » **Versterk de internationale uitstraling van Brussel als muziekstad.** Het opbouwen van internationale uitstraling is essentieel voor het vergroten van de zichtbaarheid van de Brusselse muziekscene op het wereldtoneel. Dit kan echter niet worden afgedwongen en moet organisch groeien. Stimuleer internationale uitstraling door lokale initiatieven en collectieven die zich richten op internationale samenwerking en promotie te (h)erkennen en waar mogelijk te ondersteunen.

Deel 4: Rollen voor het beleid

Het laatste onderdeel van dit rapport beschrijft de voornaamste rollen die zijn weggelegd voor het beleid, waar nodig in samenwerking met het muzikale middenveld. Een duurzaam en gedragen Brussels muziekbeleid kan enkel slagen bij een nauwe samenwerking tussen overheid en de muzikanten zelf. Dit betekent dat zowel artiesten, organisatoren (van collectieven tot gevestigde huizen) en overige muzikanten een actieve rol spelen in het mee vormgeven en uitvoeren van dit beleid. We willen toewerken naar een bottom-up en gedragen muziekbeleid waarin de overheid een ondersteunende en activerende rol speelt.

Het onderzoek werd geïnitieerd door VGC. In dit rapport, waarin VI.BE de pen vasthield, worden opportuniteiten geformuleerd voor alle overheden met een bevoegdheid in Brussel.

Om te kunnen bloeien heeft de Brusselse muzikscene nood aan:

Een netwerkmakelaar

Een netwerkmakelaar brengt netwerken en scenes in kaart, behoudt het overzicht en kan de juiste spelers doorverwijzen naar de juiste netwerken of scenes. Er is een duidelijke vraag bij de stakeholders om in kaart te krijgen hoe het Brusselse muzieklandschap eruit ziet, in haar volledige gelaagdheid. Die mapping is een belangrijk vertrekpunt en een basisvoorwaarde om een aantal andere acties mogelijk te maken. Enkele voorbeelden van zaken die werden aangehaald:

- » Zet prioritair in op mapping, breng alle laagdrempelige podia en podiumkansen in kaart.
- » Zet in op mapping van de Brusselse repetitie-infrastructuur. Werk hiervoor samen met de tool repetitieruimtes van VI.BE.
- » Spoor actief leegstaande plekken op en 'maak ruimte', bv. in het kader van tijdelijke invulling.
- » Zet in op een centraal, meertalig online informatiepunt, waar informatie kan gevonden worden over subsidies, infrastructuur, vergunningen ...

Een verbinder en matchmaker

Er ligt een belangrijke rol voor de lokale overheden in het samenbrengen van diverse actoren uit het muziekveld. Eens de netwerken in kaart gebracht zijn, kan de verbinder linken leggen tussen spelers, netwerking stimuleren, samenwerkingen faciliteren ...

- » Stimuleer samenwerking, partnerships en netwerking tussen culturele organisaties onderling, maar ook met artiesten en andere stakeholders.
- » Stimuleer co-organisatie tussen grotere podia en kleinere spelers zoals collectieven, experimentele ruimtes of cafés.
- » Versterk de verbinding tussen beleidsmakers en stakeholders door in te zetten op structurele en continue dialoog. Zet hierbij ook in op brugfiguren om zo breed mogelijk diverse scenes en culturen te betrekken.
- » Versterk samenwerking met en tussen gemeenten, Gewest en ook de Franstalige (overheids)instanties.
- » Werk zoveel mogelijk met open calls om de toegang tot opportuniteiten zo gelijk mogelijk te houden.
- » Benader het muziekbeleid transversaal. Muziek raakt naast cultuur ook aan andere beleidsthema's zoals jeugd, onderwijs, welzijn, toerisme, economie, horeca ... Informeer ook deze sectoren over het gevoerde onderzoek en stippel samen de ambities uit voor de toekomst.

Een informatiepunt en doorverwijzer

Er is vraag naar meer eenvoudige en toegankelijke communicatie over ondersteuningsmogelijkheden voor artiesten en muziekprofessionals. Centraliseer de bestaande informatie en communiceer erover. Informeer en/of verwijst door.

- » Wijs één persoon of dienst aan als het centrale aanspreekpunt voor artiesten. Dit aanspreekpunt kan artiesten wegwijs maken in de beschikbare ondersteuningsmogelijkheden op vlak van subsidies, vorming, uitwisseling ... maar evengoed helpen in de zoektocht naar een geschikte repetitieruimte of locatie voor een event.
- » Zet in op een centraal, meertalig online informatiepunt, waar informatie kan gevonden worden over subsidies, infrastructuur, vergunningen ...
- » Bundel het bestaande aanbod van vormen voor artiesten en maak dit zichtbaar.
- » Verwijs gepast door naar steunpunten als VI.BE, Ikorganiseer, Cultuurloket ...

Een facilitator

Faciliterend optreden houdt in dat de waarde, de inbreng en expertise van de deelnemers aan het proces erkend worden en dat er voldoende vertrouwen is in de waarde en ook de afloop van het proces zelf. Faciliteren betekent niet een vrijgeleide geven, maar eerder contouren creëren waarbinnen gewerkt kan worden en binnen dat kader met vertrouwen samenwerken om een gemeenschappelijk doel te bereiken. Faciliteren vertrekt vanuit kennis van en begrip voor de werkwijze van de diverse spelers in het muzieklandschap.

- » Zorg voor een bottom-up muziekbeleid. Dit vereist een continue dialoog met artiesten en andere stakeholders.
- » Faciliteer en stimuleer communicatie tussen artiesten, muzikale werkingen, het muzikale middenveld, de gemeenten en de VGC.
- » Creëer een milde en positieve houding t.a.v. muzikale initiatieven en actoren in de stad.
- » Zet een ambitieuze zin uit het bestuursakkoord om in een écht strategisch plan rond muziekbeleid.
- » Werk met beeldvormingscampagnes om het diverse Brusselse muzieklandschap zichtbaarder te maken. Werk hiervoor nauw samen met partners uit het veld zodat de campagne eigen is aan de sector.
- » Betrek en activeer scholen, het Deeltijds Kunstonderwijs en stimuleer interactie met het conservatorium.
- » Bouw en erken communities en vrijhavens. Ga bv. in dialoog met DIY-scenes die bewust geen beroep doen op subsidies en ontdek hoe ook zij ondersteund kunnen worden.

Een financieel ondersteuner

De meest 'traditionele' rol van een overheid, maar wel een erg belangrijke. Het komt erop aan reeds bestaande financieringsmogelijkheden dichterbij de muzieksector te brengen om zo meer begunstigden te bereiken. Hieronder een aantal opmerkingen en vragen die hierover naar boven kwamen:

- » Zet bij subsidiëring de artiest centraal en subsidieer in functie van een parcours of loopbaan.
- » Maak subsidies laagdrempelig en gemakkelijk om aan te vragen.
- » Denk na over de leeftijdsbegrenzing van bestaande subsidielijnen zoals bv. À Fonds, een subsidielijn van VGC voor ondernemende jongeren tot 26 jaar. Een groot deel van de Brusselse artiesten is immers ouder dan 26 jaar en vindt nu geen toegang tot een gepaste, gelijkaardige projectsubsidie.
- » Stimuleer samenwerking over verschillende niveaus heen door middel van een extra subsidielijn of door dit als richtlijn te verwerken in een bestaande subsidie.
- » Voorzie budget voor artiesten, verenigingen of overige actoren die zelf willen investeren in de creatie van degelijke repetitieruimtes, voor bv. isolatie en akoestiek.
- » Ondersteun niet-winstgevende initiatieven van artiesten of beginnende organisatoren. Zorg zo voor meer ruimte voor experiment en meer speelkansen voor opkomend talent, ook bij reeds bestaande initiatieven.
- » Ontwikkel ondersteuningsmaatregelen in samenwerking met andere overheden zoals Cocof, het Gewest en de gemeenten.
- » Ondersteun laagdrempelige podia financieel en/of materieel zodat ze correcte gages kunnen uitbetalen en artiesten kunnen voorzien van de correcte technische omkadering, bv. voor een degelijke geluids- en lichtinstallatie of een backline.

VI.BE

v.u.: Jef Van Damme, leidend ambtenaar, Emile Jacqmainlaan 135, 1000 Brussel